

หลักพุทธธรรมสำหรับนักศึกษาในการเรียนรู้ยุคปัจจุบัน Buddhist principles for students to learn in the present time

พระครูสุวรรณสุตาลังการ^{*}, พงษ์ศักดิ์ สุวรรณมัลย์^{*}, รัชเมธ จันทนวล[†]
และนิเวศน์ มณีรัตนวงศ์[‡]

Received May 10, 2020; Revised July 12, 2020; Accepted August 25, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาหลักพุทธธรรมสำหรับนักศึกษาในการเรียนรู้ยุคปัจจุบัน เป็นการศึกษาถึงความหมาย หลักพุทธธรรม ที่เกิด การให้การศึกษากับนักเรียนนักศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคของการสร้างความคิดเป็นความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้านการเรียนรู้ ในภาวะของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ที่จะประสบความสำเร็จและดำรงตนอยู่ได้อย่างดีในสังคมการเรียนรู้ยุค ปัจจุบัน การจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม จึงเกิดแนวคิดของการจัดการเรียนรู้สภาพ จริง (Authentic Learning) ต้องมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการแก้ปัญหาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

ดังนั้นหลักพุทธธรรมสำหรับนักศึกษาในการเรียนรู้ยุคปัจจุบันในการเรียนการสอนตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับการ พัฒนาทักษะมี 2 รูปแบบ คือการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน(Project based learning) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน(Problem based learning) แต่ถึงอย่างไรก็ตามการศึกษาของไทยต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลัก บุพภาคของการศึกษา คือ องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ มีกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ หลักเสริมสร้างปัญญา ศึกษาให้ เป็นพหูสูต เคารพผู้จุดประทีปปัญญา เบิกทางสุขด้วยคุณธรรม รวมถึงอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักแห่งความสำเร็จ ฝึกจิตใจให้เกิด สติปัญญานำไปสู่การเรียนรู้ยุคปัจจุบัน อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความสมดุลระหว่างความเจริญทางด้านวัตถุกับจิตใจควบคู่กันไป และสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม, การเรียนรู้ยุคปัจจุบัน

Abstracts

A study of Buddhist principles for students in modern day learning. It is a study of the meaning of Buddhism that has resulted in educating students in the midst of the transition to the age of thought creation as the technological advancement of learning. In a state of rapid change People who will be successful and live well in today's learning society. Educational management must be adjusted according to the reality of society. Therefore the concept of authentic learning management must have knowledge and abilities. Have problem solving skills and can learn by themselves.

Therefore, the Buddhist principles for students to learn in the present day in real-world teaching in accordance with the development of skills are in two forms: project based learning and learning management. However, Thai education relies on Buddhist principles. The parenting principle of education is the factor that is the factor of Sammathitthimee Kalyanamit, Yonitsamanasikarn. The main Study as a scholar Respect the person who lit the light Make a happy way with Daruntham Including the 4 power baht which is the principle of success Training the mind to develop intelligence leading to modern learning. Effectively create a balance between material and mental prosperity at the same time and able to adapt to live in a sustainable society.

Keywords: Buddhist principles, learning in the present era.

^{*} อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี โทร. 0868952787 อีเมล rangsan.wat@mcu.ac.th

^{*} พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลตะกั่วทุ่ง อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

[†] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

[‡] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

บทนำ

การศึกษาหลักพุทธธรรมสำหรับนักศึกษาในการเรียนรู้ยุคปัจจุบัน จากอดีตที่ครูยืนสอนหน้าชั้นเพื่อถ่ายทอดความรู้โดยมีนักเรียนนั่งฟังและจดจำเนื้อหาที่เรียนไปเพื่อให้สามารถทำคะแนนจากการสอบได้ดี แต่เมื่อโตขึ้นอยู่ในสถานประกอบการสิ่งที่เรียนมานั้นไม่อาจนำมาใช้กับอาชีพการงานได้ ดังนั้นการเรียนรู้จากตำราหรือหนังสืออาจไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่มีข้อมูลความรู้จากอินเทอร์เน็ตที่นักเรียนได้สืบค้นมาเมื่ออยู่ในชั้นเรียนนักเรียนอาจถามคำถามที่ครูตอบไม่ได้จึงไม่ใช่แบบครูเป็นศูนย์กลาง นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้ การจัดการศึกษาควรให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไปแล้วมีศักยภาพในการ นำความรู้และเทคโนโลยีไปใช้ตลอดชีวิตการทำงาน มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมุ่งมั่นสร้างงานที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีนิสัยใฝ่รู้ หาความรู้ใหม่ๆ มิฉะนั้นจะหางานอาชีพที่ดีได้ยาก ยิ่งในอนาคตตลาดแรงงานเปิดกว้างไร้พรมแดนการหลั่งไหลของคนที่มีศักยภาพสูงทำให้เกิดการแข่งขันจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นในโลกที่อาศัยอยู่

ดังนั้นการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพเป็นจริงของสังคม จึงเกิดแนวคิดของการจัดการเรียนรู้สภาพจริง (Authentic Learning) โดยมีความเชื่อว่ากิจกรรมการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันและตรงกับ ความสนใจของนักเรียน มีการใช้เหตุการณ์และบุคคลจากโลกที่เป็นจริงเป็นส่วนสำคัญของการเรียนการสอนซึ่งจะทำให้ ประสบการณ์และการเรียนรู้สอดคล้องกับชีวิตจริงและสามารถประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริงได้เป็นอย่างดี

ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้ตามสภาพจริง

การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 10 ประการดังต่อไปนี้ 1) เป็นกิจกรรมที่ได้สัมผัสโลกของความเป็นจริง เป็นสถานการณ์จริงที่จะต้องพบมากกว่าการจำลองสถานการณ์ 2) เป็นสถานการณ์ที่มีปัญหาคลุมเครือ ต้องการให้นักเรียนได้แสดงความสามารถในหลายๆเรื่องก่อนที่จะได้รับคำตอบ เป็นปัญหาที่มีแนวทางการตอบปัญหาจากหลาย ๆ ทางและต้องทำกิจกรรมย่อย ๆ หลายอย่างจึงจะตอบปัญหาได้ 3) เป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างซับซ้อนต้องใช้เวลานานพอสมควรในการใช้แหล่งข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งที่ผู้เรียนต้องฝึกทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการตอบปัญหา 4) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีโอกาสตรวจสอบในหลายๆ มุมมองโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายจากแหล่งต่าง ๆ ผู้เรียนต้องรู้จักคัดเลือกข้อมูลที่จำเป็น 5) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสร่วมกันโดยต้องพูดคุยสื่อสารแลกเปลี่ยนกับคนอื่น ๆ แทนที่จะทำเพียงลำพังคนเดียว 6) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสนะทนความคิดโดยสะท้อนความคิดของตนเองและรับฟังการสะท้อนความคิดจากคนอื่น ๆ เกี่ยวข้องกับความเชื่อและค่านิยม 7) เป็นกิจกรรมที่บูรณาการระหว่างเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ไม่ยึดจุดประสงค์ของวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นหลัก 8) เป็นกิจกรรมที่ประเมินตามสภาพจริงที่ผู้เรียนเป็นอยู่มากกว่าที่จะประเมินแบบแยกส่วน การประเมินสะท้อนให้เห็นสภาพจริงที่เกิดขึ้น 9) เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลงานหรือชิ้นงานที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนซึ่งมาจากการเพาะบ่มความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และ 10) เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสามารถหลากหลายและคำตอบของปัญหาเป็นไปได้หลายแนวทาง ไม่ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนหาคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้มีผลการศึกษาตามที่ท่านกล่าวว่า Newman และคณะ 1993 (วิวัฒน์ ชัดติยะมาน, 2549) ได้สร้างเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้วัดการเรียนรู้สภาพจริงซึ่งนำมาใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สภาพจริง 3 ประการ คือ 1) นักเรียนสร้างความหมายและความรู้ (Construction of knowledge) หมายถึงการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้จัดระบบ ตีความและวิเคราะห์ข้อมูลแทนการทำซ้ำหรือลอกเลียนตัวความรู้จากหนังสือหรือจากการจดบันทึกในห้องเรียน ผู้เรียนไม่ได้ใช้เพียงแต่กระบวนการรวบรวมข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ต้องใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถเหมือนกับที่บุคคลในหลาย ๆ สาขาอาชีพต้องใช้ในการสร้างหรือผลิตความรู้ความสามารถที่เกิดขึ้นเหล่านี้จะแสดงออกมาในรูปของการเขียนและการพูด การอภิปราย การสร้างและซ่อมสิ่งของที่ได้ผลิตออกมา เช่น เฟอร์นิเจอร์ อาคาร วิดีโอ และในด้านการแสดงความสามารถต่อผู้ชมหรือผู้ฟัง เช่นดนตรี กีฬา การแสดง เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จุดเน้นของการสร้างความรู้ในการเรียนการสอนตามสภาพจริงนั้นอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ในเรื่องการสร้างความรู้ความหมายของบุคคลโดยการเชื่อมความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่เพียงแต่แนวคิดการเรียนการสอนตามสภาพจริงยังขยายเพิ่มเติมไปมากกว่าการนำเอาความรู้และการลอกเลียนความรู้ที่สร้างโดยตนเองหรือคนอื่นการสร้างความรู้ตามสภาพจริงเกี่ยวข้องกับการนำไปใช้ การจัดกระทำการตีความหรือการวิเคราะห์ความรู้เดิมเพื่อแก้ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการทำซ้ำจากความรู้เดิม 2) นักเรียนใช้การสืบสอบทางวิชาการ (Disciplinary inquiry) คือการที่ผู้เรียนสร้างความหมายด้วยตนเองโดยการนำความรู้ที่มีอยู่ในหลาย ๆ สาขา มาพัฒนาเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

มากกว่าการเรียนรู้เพียงผิวเผิน โดยแสดงออกในรูปแบบการสื่อสารที่ผ่านการกลั่นกรอง เช่นการเขียนบทความ การอภิปรายในหัวข้อต่าง ๆ แทนการทำเครื่องหมายลงในช่องว่างหรือการเติมคำลงในช่องว่างในแบบทดสอบทั่วไป การสืบสอบทางวิชาการเป็นการตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้อย่างลึกซึ้งและใช้กระบวนการในการสืบสอบความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การอยู่บนฐานของความรู้เดิม ความสำเร็จตามสภาพจริงต้องสร้างขึ้นมาจากความรู้เดิมที่สะสมมา เช่น ข้อมูล คำศัพท์ ความคิดรวบยอด ทฤษฎี ระเบียบปฏิบัติสำหรับการกระทำและการสืบสอบ 2) ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง หมายถึงกระบวนการในการพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อปัญหามากกว่าการศึกษาหาความรู้เพียงผิวเผิน ความเข้าใจที่ลึกซึ้งไม่ใช่การศึกษาหัวข้ออย่างกว้างๆ แต่เป็นการทำความเข้าใจต่อประเด็นซับซ้อนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้ศึกษา ได้ทดสอบและสร้างความสัมพันธ์ของความรู้แต่ละส่วนที่จะให้ความกระจ่างเกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นได้ และ 3) การติดต่อสื่อสารที่ซับซ้อนเป็นลักษณะของการติดต่อสื่อสารที่นักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน นักเขียนบทความ นักออกแบบ วิศวกรและผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จอื่น ๆ จะต้องใช้ เป็นรูปแบบที่ซับซ้อนของการติดต่อสื่อสารทั้งการทำงานและการแสดงข้อสรุป ภาษาที่ใช้ (คำศัพท์ สัญลักษณ์ และอุปกรณ์สื่อ) ประกอบไปด้วยคุณภาพ ความมุ่งมั่น ความประณีต รายละเอียดและความต่อเนื่องประสานกัน เพื่อขยายคำอธิบายและข้อพิจารณา ซึ่งจะตรงกันข้ามกับการติดต่อสื่อสารในโรงเรียนที่ต้องการเพียงแค่คำตอบสั้น ๆ เช่นถูกหรือผิด ข้อสอบแบบเลือกตอบ การเติมคำในช่องว่างหรือประโยคสั้นๆ และ 3) การให้คุณค่านอกเหนือจากห้องเรียน (Value beyond school) หมายถึงนักเรียนมีเป้าหมายในการทำงานโดยมีค่านิยมหรือความหมายที่นอกเหนือไปจากความสำเร็จภายในโรงเรียน ผู้เรียนสร้างงานหรือแก้ปัญหาที่มีความหมายในโลกแห่งความเป็นจริง หรือมีการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ในโรงเรียนกับปัญหาชุมชนหรือประสบการณ์ส่วนตัว การให้คุณค่านอกเหนือในโรงเรียนถือเอาประโยชน์เป็นหลัก ซึ่งต่างจากการใช้เอกสารเพื่อวัดความสามารถของผู้เรียน เช่นเมื่อผู้ใหญ่วิเคราะห์จดหมาย บทความ การขอเอาประกันภัย หรือบทกวี การออกแบบ แต่งเพลงและอื่นๆ การกระทำเหล่านั้นเป็นความพยายามที่จะสื่อสารความคิด ผลผลิตหรือพยายามให้เกิดผลต่อผู้อื่นมากกว่าการแสดงสิ่งที่ตนเองมีความสามารถอยู่ สิ่งเหล่านี้มีคุณค่าที่มากกว่าสิ่งที่เราต้องการในการวัดผลความรู้ธรรมดา เช่นการสะกด การเขียนข้อสอบ

การจัดรูปแบบการเรียนการสอนตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะนักศึกษาในการเรียนรู้ยุคปัจจุบันมี 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ โดยมีการสืบค้นข้อมูลร่วมกัน คำนึงถึงนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ ความต้องการ ความสนใจ ระดับพัฒนาการ แบบการเรียนรู้และพื้นฐานทางวัฒนธรรม กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้เข้าใจแนวคิดหลัก (Key concepts) ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลาย เช่น มีการปฏิสัมพันธ์กัน มีการตั้งคำถาม สำรวจ ทดลอง ตั้งสมมติฐาน สังเกต จัดทำข้อมูล

เนื้อหาเป็นแบบบูรณาการระหว่างศาสตร์ต่างๆหลายศาสตร์ วัตถุประสงค์ของโครงงานสอดคล้องกับเนื้อหาที่มีในหลักสูตร รวมถึงหลักสูตรสถานศึกษา กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้มีการสืบเสาะค้นหาและใช้เครื่องมือดิจิทัลผ่านเครือข่าย ซึ่งครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่แก่นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และการคิดขั้นสูง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ในเรื่องต่อไปนี้

- 1) นักเรียนได้เปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
- 2) นักเรียนลงข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้สืบค้นมา
- 3) นักเรียนเป็นผู้ลงมือแก้ปัญหาที่ซับซ้อนด้วยตนเองและคำตอบที่ได้มีหลายคำตอบ
- 4) นักเรียนให้ข้อมูลป้อนกลับแก่เพื่อนและมีการประเมินชิ้นงานร่วมกับกลุ่ม
- 5) นักเรียนนำเสนอผลงานโดยใช้สื่อที่หลากหลายนอกเหนือจากการทำรายงาน
- 6) นักเรียนตอบคำถามเมื่อมีผู้สงสัยขณะนำเสนอผลงานต่อกลุ่ม
- 7) นักเรียนได้ฝึกใช้ความคิดของตนเองในการวางแผนแก้ปัญหา

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานเริ่มจากการแบ่งกลุ่มนักเรียนที่จะทำงานร่วมกัน นำเสนอปัญหาสภาพจริง กำหนดแนวทางการทำงาน ครูคอยให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลย้อนกลับ ได้ผลงานแล้วนำเสนอต่อกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในสภาพจริง ซึ่งปัญหาที่เรียนเป็นปัญหาที่ต้องอาศัยทักษะและความรู้หลายๆด้านสัมพันธ์กัน ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ครูทำหน้าที่เป็นผู้ส่งเสริมให้นักเรียนคิดและใช้กระบวนการสืบเสาะ (inquiry) คอยอำนวยความสะดวกให้นักเรียนและสืบเสาะไปพร้อมกับนักเรียน

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้ 1) ต้องมีสถานการณ์ปัญหาและใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้

เกิดกระบวนการเรียนรู้ 2) ปัญหาที่ใช้ควรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตจริงของผู้เรียน 3) ผู้เรียนเป็นผู้เรียนด้วยตนเอง(self-directed learning) ผู้เรียนต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เลือกวิธีการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ จัดการบริหารเวลาเอง รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตัวเอง 4) ผู้เรียนมีการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ค้นหาความรู้หรือข้อมูลร่วมกัน ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์และตัดสินใจร่วมกัน 5) การเรียนรู้เป็นลักษณะการบูรณาการความรู้และบูรณาการทักษะกระบวนการต่าง ๆ 6) ความรู้ที่เกิดขึ้นได้มาจากการเรียนรู้ที่เริ่มจากปัญหา และ 7) การประเมินผลใช้การประเมินจากสภาพจริง จากการทำงานของนักเรียน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้ 1) ขั้นการทำความเข้าใจปัญหา (Understand the problem) เริ่มจากการเผชิญกับปัญหาที่ตนสนใจและอยากรู้ สมาชิกกลุ่มร่วมมือกันวิเคราะห์ปัญหาโดยใช้คำถามว่าเราต้องการจะรู้อะไรและเราจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ได้คำตอบ การให้นิยามปัญหาโดยระบุรายการกิจกรรมที่ต้องทำเพื่อจะตอบปัญหานั้น 2) ขั้นการสำรวจและค้นคว้า (Explore the curriculum) การรวบรวมข้อมูล โดยกลุ่มวางแผนในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายๆแหล่ง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยนักเรียนแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้อีกกลุ่มและอภิปรายเพื่อนำข้อมูลมาใช้ตอบปัญหา จากนั้นระบุคำตอบที่เป็นไปได้โดยนักเรียนสังเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นคำตอบที่เป็นไปได้หลายๆแนว 3) ขั้นการได้คำตอบของปัญหา (Resolve the problem) ตรวจสอบคำตอบที่ถูกต้องเป็นไปได้ที่สุด โดยให้นักเรียนเขียนผังกราฟฟิกเพื่อดูว่าคำตอบใดเป็นไปได้มากที่สุด แล้วนำเสนอคำตอบของปัญหา โดยนักเรียนนำเสนอคำตอบของปัญหาและฟังข้อวิจารณ์ นักเรียนเรียนรู้จากกลุ่มอื่น ๆ จากนั้นสรุปปัญหาโดยนักเรียนสรุปบทวนปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหาจนได้คำตอบที่ต้องการได้

Bob Pearlman (2012) กล่าวว่าจัดการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยทั้งสองรูปแบบช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ดังต่อไปนี้ 1) นักเรียนได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีม 2) นักเรียนได้เรียนรู้ในการคิดวิเคราะห์จากปัญหาที่ซับซ้อน 3) นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะสื่อสารทั้งการใช้วาจาและการนำเสนอ 4) นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะสื่อสารด้วยการเขียน 5) นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างสิ่งที่มีคุณค่า 6) นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยี 7) นักเรียนได้พัฒนาความเป็นพลเมืองโดยการเรียนรู้ปัญหาที่เกี่ยวกับความเป็นพลโลกและเรื่องของโลก 8) นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพโดยการได้ลงมือปฏิบัติ และ 9) นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาจากการวิจัยค้นคว้าด้วยตนเอง

หลักการที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา

หลักการที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาประกอบด้วยหลักศาสนาต่างๆ ได้กล่าวถึงหลักธรรมหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ ซึ่งศาสนาควรได้ศึกษาและใช้เป็นเครื่องนำทางในการดำรงชีวิต

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับนักศึกษา ได้แก่

1. รู้หลักบุพภาคของการศึกษา คือ รู้จักองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ 2 ประการ ดังนี้ 1) องค์ประกอบภายนอกที่ดี ได้แก่ มีกัลยาณมิตร หมายถึง รู้จักหาผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อน หนังสือ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยทั่วไปที่ดีที่เกื้อกูล ซึ่งจะชักจูงหรือกระตุ้นให้เกิดปัญญาให้ด้วย การฟังการสนทนา ปรัชญา ชักถาม การอ่าน ตลอดจนการรู้จักเลือกใช้สื่อมวลชนให้เกิดประโยชน์ 2) องค์ประกอบภายในที่ดี ได้แก่ โยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดถูกวิธี รู้จักคิด หรือคิดเป็น คือมองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิด พิจารณาสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้นๆ หรือปัญญานั้นๆ ออกให้เห็นตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย

ฉะนั้นนอกจากรู้จักแสวงหาและเลือกรับความรู้ความคิดเห็นจากครูอาจารย์ เพื่อน คนภายนอก ดำรับตำราและสื่อมวลชนที่เป็นกัลยาณมิตรแล้ว ต้องรู้จักคิดเองเป็นด้วย

2. ทำตามหลักเสริมสร้างปัญญา ในทางปฏิบัติอาจสร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ 2 อย่าง ข้างต้นนั้นได้ ด้วยการปฏิบัติตามหลักภูมิธรรม (หลักการสร้างความเจริญอกงามแห่งปัญญา) 4 ประการ 1) สัมปรีชสังเสวะ เสวนาผู้รู้ คือ รู้จักเลือกหาแหล่งวิชาคบหาท่านผู้รู้ ผู้ทรงคุณความดี มีภูมิธรรม ภูมิปัญญาน่าเชื่อถือ 2) สัทธัมมัสสวนะ ฟังดูคำสอน คือ เอาใจใส่สดับตรับฟังคำบรรยายคำแนะนำสั่งสอน แสวงหาความรู้ ทั้งจากตัวบุคคลโดยตรงและจากหนังสือหรือสื่อมวลชน ตั้งใจเล่าเรียน ค้นคว้าหมั่นปรึกษา สอบถามให้เข้าถึงความรู้ที่จริงแท้ 3) โยนิโสมนสิการ คิดให้แยบคาย คือ รู้ เห็น ได้อ่าน ได้ฟังสิ่งใดก็รู้จักคิดพิจารณาด้วยตนเอง โดยแยกแยะให้เห็นสภาวะและสืบสาวให้เห็นเหตุผลว่า นั่นคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น จะเกิดผลอะไรต่อไป

มีข้อดี ข้อเสีย คุณโทษอย่างไร เป็นต้น และ 4) ธรรมานุธรรมปฏิบัติ ปฏิบัติให้ถูกหลัก นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนรับฟังและไตร่ตรองเห็นชัดแล้ว ไปใช้หรือปฏิบัติหรือลงมือทำให้ถูกต้องตามหลักตามความมุ่งหมาย ให้หลักย่อยสอดคล้องกับหลักใหญ่ ข้อปฏิบัติย่อยสอดคล้องกับจุดหมายใหญ่ ปฏิบัติธรรมอย่างรู้เป้าหมาย เช่น สันโดษเพื่อเกื้อหนุนการทำงาน ไม่ใช่สันโดษกลายเป็นเกียจคร้าน เป็นต้น

3. ศึกษาให้เป็นพหุสูตร คือ จะศึกษาเล่าเรียนอะไร ก็ทำตนให้เป็นพหุสูตรในด้านนั้นด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แจ่มแจ้งชัดเจนถึงขั้นครบ องค์คุณของพหุสูตร (ผู้ได้เรียนมากหรือผู้คงแก่เรียน) 5 ประการ คือ 1) พหุสูตรา ฟังมาก คือ เล่าเรียน สดับฟัง รู้เห็น อ่านสั่งสมความรู้ในด้านนั้นไว้ให้มากมายกว้างขวาง 2) ธตา จำได้ คือ จับหลักหรือสาระได้ ทรงจำเรื่องราว หรือเนื้อหาสาระไว้ได้แม่นยำ 3) วจสา ปริจิตา คล่องปาก คือ ท่องบ่น หรือใช้พูดอยู่เสมอ จนแคล่วคล่องชัดเจน ใครสอบถามก็พูดชี้แจงแถลงได้ 4) มนสาอนุเปกขิตา เจนใจ คือ ใส่ใจนึกคิดจนเจนใจ นึกถึงครั้งใดก็ปรากฏเนื้อความสว่างชัดเจน มองเห็นโล่งตลอดไปทั้งเรื่อง และ 5) ทิฏฐิตา สุปุทธิวิธา ขบได้ด้วยทฤษฎี คือ เข้าใจความหมายและเหตุผลแจ่มแจ้งลึกซึ้ง รู้ที่ไปที่มา เหตุผล และความสัมพันธ์ของเนื้อความและรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งภายในเรื่องนั้นเองและที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอื่นๆ ในสายวิชา หรือทฤษฎีนั้นประปรังตลอดสาย

4. เคารพผู้จุดประทีปปัญญา ในด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์พึงแสดงคารวะนับถือตามหลักปฏิบัติในเรื่องทิศหก ขว้อว่าด้วยทิศเบื้องขวา

5. เบิกทางสุขด้วยตรุณธรรม ดำเนินตามหลักธรรมที่เป็นประดุแห่งความสำเร็จ คือ ข้อปฏิบัติที่เป็นดุจประตูชัยอันเปิดออกไปสู่ความสุขและความเจริญก้าวหน้าแห่งชีวิต 6 ประการ ต่อไปนี้ 1) อาโรคยะ รักษาสุขภาพ มิให้มีโรคทั้งจิตและกาย 2) ศีล ประพฤติดี มีวินัย ไม่ก่อเวรภัยแก่สังคม 3) พุทธานุมัต ศึกษาเยี่ยงนิยมนับอย่างมหาบุรุษพุทธชน 4) สุตตะ เล่าเรียนคั่นคว้าให้รู้เชี่ยวชาญ ใฝ่สดับเหตุการณ์ให้รู้เท่าทัน 5) ธรรมานุวัติ ดำรงมั่นในสุจริต ทั้งชีวิตและงานดำเนินตามธรรม และ 6) อสันทา มีกำลังใจแข็งกล้า ไม่ท้อถอยเฉื่อยชา เพียรก้าวหน้าเรื่อยไป

กล่าวถึงเรื่องการศึกษาที่ พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตฺโต) เข้าถึงหลักการดำเนินชีวิตที่รุ่งเรืองที่เรียกว่า รุ่งอรุณของการศึกษาชีวิตที่รุ่งเรืองดังนั้นมี 7 ประการ โดยสรุปดังนี้ (พระเทพเวที, 2535, หน้า 34-49) 1) การเลือกหนทางแห่งความรู้และแบบอย่างที่ดีเยียวชนจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้จะต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมทางสังคมและต้องสัมพันธ์กับสังคมได้อย่างเหมาะสม พ่อ แม่ ครู อาจารย์และสื่อมวลชนควรมีหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร ช่วยชี้แนะให้เยาวชนรู้จักเลือกและหากัลยาณมิตรได้ด้วยตนเอง 2) รู้จักจัดระเบียบชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และความมีวินัย เช่น การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกาต่างๆ ของสังคม ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนวุ่นวายและช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบราบรื่น ไม่เบียดเบียน ช่มแวงแ่งแย่งกัน 3) มีแรงจูงใจที่ถูกต้อง คือ ใฝ่รู้ และใฝ่สร้างสรรค์ แรงจูงใจที่ถูกต้องที่ทำให้มนุษย์พัฒนาตนเองได้ คือ แรงจูงใจที่เรียกว่า ฉันทะ ได้แก่ ความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ หรือใฝ่ทำ ไม่ใช่ต้องการเสพ (ค้นหา) ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สร้างสรรค์จะให้ความสำคัญในผลงาน และใช้ปัญญาในการพิจารณา ส่วนผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่เสพจะให้ความสำคัญในอัตราจะทำงานเพราะเป็นเงื่อนไขที่จะได้เสบบางครั้งอาจเลือกที่จะไม่ทำงานหรือทำการทุจริตถ้ามีโอกาสที่จะได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ 4) พัฒนาศักยภาพของตนได้เต็มที่ มนุษย์เป็นสัตว์ที่พัฒนาได้ เมื่อได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพก็สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ 5) มีทัศนคติและค่านิยมที่ดี หลักธรรมข้อนี้มีความสำคัญเพราะเป็นเครื่องชี้ทางของชีวิตและสังคม ทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนาเริ่มด้วยการมองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัย ซึ่งเป็นท่าทีของจิตใจที่จะนำมาซึ่งปัญญาและการกระทำตามเหตุผล 6) มีความกระตือรือร้นขวนขวายไม่ประมาท โลกที่เราอาศัยเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจัง ควรศึกษาค้นคว้าหาเหตุปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้อาจสามารถสร้างสรรค์เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและป้องกันกำจัดเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี และ 7) รู้จักคิดพิจารณาให้เกิดปัญญาที่จะรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้จักโลก รู้จักคิด รู้จักปัญหา เหตุของปัญหา เพื่อให้อาจปฏิบัติต่อสิ่งนั้นได้ถูกต้อง เป็นการแก้ไขปัญหา แก่ทุกข์ ซึ่งเกิดขึ้นได้ด้วยสติปัญญาที่รู้และเข้าใจ ปัญญาจะเกิดขึ้นได้เมื่อรู้จักคิด รู้จักพิจารณาในทางการศึกษาเรียกว่า “การคิดเป็น” ในทางพระเรียกว่า “โยนิโสมนสิการ” ซึ่งเป็นปัจจัยตัวสำคัญที่สุดในการพัฒนาชีวิต ทำให้คนมีอิสรภาพ พึ่งตนเองได้ และนำไปสู่ชีวิตที่รุ่งเรืองดังาม

ดังนั้นหลักแห่งความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เรียกว่า อิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ มีใจรัก คือ พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร 2) วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย 3) จิตตะ เอาจิตฝึกฝืน คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลือนลหาย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ และ 4) วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง

สรุปผลการศึกษา

กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์สำหรับครูสังคมศึกษา เพื่อปลูกฝังจริยธรรมในผู้เรียนยุคปัจจุบันมีจุดมุ่งหมายโดยนำการจัดการเรียนรู้แบบเบญจขันธ์คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณและการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาสังเคราะห์เพื่อเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ครบทั้ง 4 ด้าน อันประกอบด้วย

พัฒนาการทางด้านกาย (กายภาวนา) พัฒนาการทางด้านสังคม (ศีลภาวนา) พัฒนาการทางจิต (จิตภาวนา) และพัฒนาการทางด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) อีกทั้งการเน้นผู้เรียนให้ทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือพึ่งพาเกื้อกูลกัน มีการปรึกษาหารือร่วมกัน และปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสามัคคี เมตตากรุณาต่อกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันอันเป็นพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข นอกจากนี้ สถานบันการศึกษาควรร่วมมือกับครอบครัว วัด สื่อมวลชนในการหล่อหลอมโดยช่วยกันอบรม จัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทยสืบต่อไป ดังนั้นสังคมมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคของการสร้างความคิดที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงเพื่อให้เด็กมีความรู้แต่ต้องให้เกิดคุณลักษณะและทักษะที่จำเป็น กรอบแนวคิดของการศึกษา ทำให้เกิดการตื่นตัว ทุกประเทศต้องเตรียมพร้อมโดยเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดของการศึกษาสำหรับการจัดรูปแบบการเรียนการสอนตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะ 2 รูปแบบ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project based learning) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based learning) ซึ่งทั้งสองรูปแบบช่วยให้นักเรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีม การคิดวิเคราะห์จากปัญหาที่ซับซ้อน รู้จักการสื่อสารทั้งการฟังและการนำเสนอ เรียนรู้ที่จะสื่อสารด้วยการเขียน เรียนรู้ที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างสิ่งที่มีคุณค่า เรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยี ได้พัฒนาความเป็นพลเมืองโดยการเรียนรู้ปัญหาที่เกี่ยวกับความเป็นพลโลกและเรื่องของโลก รู้เกี่ยวกับอาชีพโดยการได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนเนื้อหาจากการวิจัยค้นคว้าด้วยตนเอง

แต่ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไร สิ่งที่จะอยู่คู่กับการศึกษาไทยคือคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งหลักธรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่ รู้หลักบุพภาคของการศึกษา ทำตามหลักเสริมสร้างปัญญา ศึกษาให้เป็นพหุสูต เคารพผู้จุดประทีปปัญญา เบิกทางสุขด้วยคุณธรรม สำหรับหลักการดำเนินชีวิตที่สำคัญ คือการเลือกหนทางแห่งความรู้และแบบอย่างที่ดี รู้จักจัดระเบียบชีวิต มีแรงจูงใจที่ถูกต้อง พัฒนาศักยภาพของตนได้เต็มที่ มีทัศนคติและค่านิยมที่ดี มีความกระตือรือร้นช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่ประมาท รู้จักคิดพิจารณาให้เกิดปัญหาที่จะรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงตามหลักธรรมเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาจิตต่อไป

บรรณานุกรม

- พระเทพเวที. (2532). **พุทธธรรมกับชีวิตในสังคมเทคโนโลยี**. กรุงเทพมหานคร : โคมลคมทอง.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตฤกษ์. (2554). **ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ openworlds.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิวัฒน์ ชัดติยะมาน. (2549). การเรียนการสอนตามสภาพจริง. **วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ**. ปีที่ 5(1) หน้า 52-63
- _____. (2550). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- _____. (2550). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

หลักธรรมาภิบาลกับการแก้ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย Good Governance and Corruption Problems in Thai Society

พระมหานพตล สุจินโณ^{*}, ชุมศักดิ์ นรรัตน์วงศ์[†], ปานวลัย รันตบุตรศรี[‡]
และภมรรัตน์ ชุมภูปะวีโร[§]

Received May 10, 2020; Revised July 12, 2020; Accepted August 25, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาวเคราะห์เรื่องหลักธรรมาภิบาลกับการแก้ปัญหาคอร์รัปชันในสังคมไทย เป็นการศึกษาถึงเรื่องสังคมไทยมี ปัญหาหลายปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาโสเภณี เป็นต้น แต่มีปัญหานึงที่คนไทย ไม่ให้ความสำคัญอย่างเพียงพอ และยังมีปัญหาที่สำคัญของสังคมไทยที่เป็นปัญหามาจากการคอร์รัปชัน เพื่อสามารถที่จะแก้ไข ปัญหาการคอร์รัปชันได้ต้องใช้หลายวิธีการเข้าช่วย ส่งผลไปถึงการร่วมกันแก้ไขโดยมวลรวม และได้ศึกษาหลักทฤษฎีต่างๆ ที่ แตกต่างกันไป เป็นหลักนิติรัฐ หลักการตรวจสอบอำนาจรัฐที่เป็นการทำงานของภาครัฐ เพื่อนำเสนอแนวการแก้ปัญหา คอร์รัปชันในสังคมไทยมี 2 ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคล โดยการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ และ ระดับสังคม ได้แก่การประยุกต์ใช้แนวคิดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวล้วนปรากฏหรือมีอยู่ในสังคมไทยอยู่แล้ว ซึ่ง ขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายว่าต้องร่วมดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องอย่างไร ตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน องค์กร ประชาคม และ สังคมภาพรวม เพื่อสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในทุกภาคส่วนของสังคมและเป็นการตรวจสอบอำนาจรัฐโดย องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น โดยปัจจุบันในสังคมไทยได้มีกลุ่มคนบางส่วน หรือหลายๆ องค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและ เอกชน ในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, การแก้ปัญหา, คอร์รัปชัน, สังคมไทย

Abstract

An analysis study of the principles of good governance and solving corruption problems in Thai society. It is a study of the Thai society with many problems. Whether it is economic problem, social problem, environmental problem, prostitute problem, etc., there is one problem that Thai people do not give sufficient importance. And there is still an important problem in Thai society that is a problem from corruption. To be able to resolve the corruption problem, a number of methods must be used. Resulted in the joint correction of the overall mass and have studied different theories is the rule of state Principles for examining the power of the State that are the work of the public sector. There are 2 levels to present a solution to the corruption problem in Thai society: individual level. By creating ethical and professional and social immunity, including applying the principles of good governance which various ideas all of the above are present or already exist in Thai society. It depends on all parties how to actively and continuously participate in the action. From family, school, organization, community and society as a whole To create a good governance and society management system in all sectors of society and to examine the government's power by organizations Both public and private sectors, etc. At present, in Thai society there are some or many groups of people, whether it is the public and private sectors. In inspecting the work of the public sector

Keywords: governance, problem solving, corruption, Thai society

^{*} อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี โทร 073450071 อีเมล mcupattani@gmail.com

[†] พระสิริจริยาลังการ, ดร. เจ้าคณะจังหวัดปัตตานี

[‡] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี

[§] นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, คณะวัฒนธรรมศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) : สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์

บทนำ

ประเทศไทยเราจะคุ้นกันถึงหลักธรรมาภิบาลกับการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน แต่ถ้ามองอีกมุมหนึ่งแล้วสังคมไทยก็มีอีกหลายปัญหา ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาโสเภณี เป็นต้น แต่มีปัญหานี้หนึ่งที่คนไทยอาจจะลืมนึกถึงหรือไม่ให้ความสำคัญต่อปัญหานี้มากเท่าที่ควร นั่นก็คือ ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาการคอร์รัปชัน (Corruption) หลายคนอาจจะมองว่าไม่สำคัญ เพราะอาจคิดว่าไม่ใช่ปัญหาของตัวเองบ้าง และทางการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน 2 ระดับ คือ ระดับปัจเจกบุคคล คือ การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ และระดับสังคม ได้แก่ การประยุกต์ใช้แนวคิดหลักธรรมาภิบาล ซึ่งแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวล้วนปรากฏหรือมีอยู่ในสังคมไทยอยู่แล้ว ซึ่งขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายว่าต้องร่วมดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องอย่างไร ตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน องค์กร ประชาคม และสังคมภาพรวม เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีในทุกภาคส่วนของสังคม ที่ไม่ใช่เรื่องไกลตัวบ้าง แต่หากย้อนกลับมาพิจารณาดูให้ดีแล้ว ปัญหาการคอร์รัปชันนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของเรา ๆ ประชาชนอย่างมากทีเดียว คำว่า “คอร์รัปชัน” นั้น นิยามความได้อย่างกว้างขวางมาก เช่น การทุจริต การฉ้อโกง การฉ้อราษฎร์บังหลวง เป็นต้น โดยแต่ละความหมายล้วนให้ความหมายในเชิงแง่ลบทั้งสิ้น การที่จะแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันได้ต้องใช้หลาย วิธีการเข้าช่วย หรือ ร่วมกันแก้ไขโดยมวลรวม โดยมีทฤษฎีหลาย ๆ อย่างแตกต่างกันออกไป เช่น “หลักนิติรัฐ” คือ รัฐที่อยู่หรือปกครอง ภายใต้กฎหมาย หรือ ใช้กฎหมายควบคุม “หลักการตรวจสอบอำนาจรัฐ” คือ เป็นการตรวจสอบยอำนาจรัฐโดยองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น โดยปัจจุบันในสังคมไทยได้มีกลุ่มคนบางส่วน หรือหลาย ๆ องค์กรไม่ว่าจะเป็น ภาครัฐและเอกชน ในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เช่น สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นต้น ส่วนในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยภาคเอกชนนั้น เช่น องค์กรเอกชนอิสระ (NGO) กลุ่มนักศึกษา กลุ่มเยาวชน กลุ่มนักเรียน และกลุ่มมวลชนต่าง ๆ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าประเทศที่มีการพัฒนาแล้วให้ความสำคัญในเรื่องธรรมาภิบาลเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันที่เป็นเหตุก่อให้เกิดความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงคำว่า คอร์รัปชัน ในสังคมไทย แต่ละคนกลับมีความเข้าใจที่แตกต่างกันไป และพยายามอธิบายความหมายของคำ ๆ นี้ แม้ว่าการคอร์รัปชันจะสามารถนิยามได้แต่ก็ดูอย่างได้ยาก เพราะบางอย่างเคยถูกต้อง แต่มาตอนนี้ไม่จำเป็นและถือว่าเป็นคอร์รัปชันได้แต่อย่างน้อยก็สรุปได้ว่า คุณลักษณะสำคัญของคอร์รัปชันก็คือ “มีการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อรับหรือเรียกรับผลประโยชน์เกินกว่าที่ควรจะได้ เป็นเหตุให้ระบบตลาดเคลื่อนเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องทั้งทางกฎหมายและทางจริยธรรมในสมัยนั้น ๆ” แม้ว่าประเทศไทยจะรับเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้และมีการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง แต่คนไทยส่วนหนึ่งมักคิดว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นเรื่องของฝ่ายปกครอง เป็นบทบาทหน้าที่ของรัฐที่จะต้องนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหาร ประชาชนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเพราะได้ใช้สิทธิเลือกตั้งมอบอำนาจการตัดสินใจทั้งหมดให้แก่รัฐบาลแล้ว ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงในระบอบประชาธิปไตยและการบริหารจัดการแบบ ธรรมาภิบาล แท้จริงแล้วธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายทั้งประเทศที่ทำให้ทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจกันทำให้เกิดขึ้นกับสังคมไทยเราอย่างยั่งยืน

ความหมายของการคอร์รัปชัน

คำว่า “การทุจริตคอร์รัปชันมีความหมายเดียวกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรืออาจเรียกง่าย ๆ ว่า การคอร์รัปชัน” ชัยวัฒน์ สุรวิชัย (2546 : 13-15) กล่าวว่า รูปแบบของคอร์รัปชันได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ด้วยอัตราเร่งของยุคทุนนิยม และยุคโลกาภิวัตน์ และที่สำคัญประชาชนเจ้าของประเทศตามไม่ทัน เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ และยิ่งกว่านั้น การที่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร จะจริงจังกำจัดและทำลายโรคนี้นี้ให้หมดไป กลับทำเพียงรูปแบบ และสร้างภาพ หรือทำกับประชาชน หรือคู่แข่งทางการเมืองเท่านั้น ในขณะที่ตัวเองกลับคิดและเสนอรูปแบบการคอร์รัปชันเชิงซ้อน คอร์รัปชันเชิงนโยบายที่มีขนาดใหญ่ ได้เงินหรือผลประโยชน์ก้อนใหญ่ อีกทั้งใช้กระบอกเสียงของรัฐบาล หรือสื่อเอกชนที่สามารถควบคุมได้ สร้างภาพให้ตนเอง และบิดเบือนข้อเท็จจริง

วิทยากร เชียงกุล (2549 : 26-27) กล่าวว่าในปัจจุบัน การทุจริตคอร์รัปชันมีหลายรูปแบบ ประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้

- 1) การยักยอก (Embezzlement) ได้แก่ การแอบเอางบประมาณหรือทรัพย์สินของรัฐไปเป็นของตน
- 2) การที่เจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับเงินจากธุรกิจเอกชน (Extortion) หรือการที่ธุรกิจเอกชนให้สินบน (bribery) หรือผลประโยชน์ภายหลัง (Kickback) แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ให้ตัดสินใจทำ หรือไม่ทำอะไรบางอย่างที่ทำให้ผู้ให้สินบนได้รับผลประโยชน์เหนือคู่แข่งรายอื่น
- 3) การเลือกจ้างหรือแต่งตั้งญาติ และพรรคพวกตน (Nepotism)
- 4) การทำสัญญาจ้างหรือให้สัมปทานเฉพาะพรรคพวกผู้สนับสนุนตน (Cronyism)
- 5) การใช้ข้อมูลภายใน เพื่อซื้อหรือขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (Insider trading) ซึ่งน่าจะหมายรวมถึงการใช้ข้อมูลภายในเพื่อซื้อขายเงินตราต่างประเทศด้วย เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงรู้ล่วงหน้าว่ารัฐบาลจะตัดสินใจประกาศลดค่าเงิน และมีการบอกข้อมูลนี้ให้นัก

ธุรกิจและนักลงทุน สั่งซื้อขายเงินตราต่างประเทศ เพื่อทำกำไรภายหลังจากที่มีการประกาศข่าวต่อสาธารณะ 6) การฟอกเงิน (Money laundering) ได้แก่ การโยกย้ายถ่ายเทเงินที่ได้จากการทุจริต ฉ้อฉล หรือได้มาโดยผิดกฎหมายหรือศีลธรรม เช่น การพนัน การขายของเถื่อน กิจการโสเภณี การเป็นนายหน้าค้าแรงงาน ฯลฯ ไปเข้าธนาคาร สถาบันการเงิน หรือธุรกิจที่ถูกกฎหมายเพื่อลบล้างร่องรอยแหล่งที่มาที่ไม่ถูกต้องของเงิน มีทั้งการโยกย้ายไปต่างประเทศและภายในประเทศ 7) การใช้ตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้บริษัทตนเองและพรรคพวก ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นผลประโยชน์ขัดแย้งหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) และ 8) การเอื้อประโยชน์ (Trading Influence) ได้แก่ การที่บริษัทให้สัญญาจะให้ผลประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่รัฐในทางอ้อม เช่น ให้ตำแหน่งในบริษัท เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้นปลดเกษียณหรือพ้นจากตำแหน่ง ให้ตำแหน่งงานแก่ญาติหรือให้ผลประโยชน์ทางอ้อมอื่น ๆ แก่เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อแลกกับการที่เจ้าหน้าที่รัฐเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทธุรกิจ

การคอร์รัปชันจะมีหลายรูปแบบแต่ที่สำคัญ ๆ มีอยู่ 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ภาษีคอร์รัปชัน ซึ่งนักการเมืองและข้าราชการเก็บจากพ่อค้า นักธุรกิจ และประชาชน ในรูปของค่าคอมมิชชั่น และส่วยต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีการรั่วไหลของเงินงบประมาณแบบอื่น ๆ ภาษีคอร์รัปชันเหล่านี้ทุกคนรู้จักกันดี และประเภทที่สอง มีความซับซ้อนมากกว่าประเภทแรก เพราะว่าเป็นการคอร์รัปชันที่เกิดจากการทับซ้อนของผลประโยชน์ หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Conflict of Interest) เช่น รายได้ซึ่งนักการเมืองและพรรคพวกเพื่อนพ้อง ได้รับจากการตั้งราคาสินค้า หรือบริการซึ่งพวกเขาทำการผลิตอยู่ในราคาสูง ผลประโยชน์ทับซ้อนแม้จะไม่เป็นการกระทำความผิดกฎหมายโดยตรง แต่ถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันอย่างหนึ่ง ซึ่งรู้จักกันทั่วไปว่า “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย”

การทุจริตคอร์รัปชันในหลายกรณี ผู้ทุจริตคอร์รัปชันอาจจะใช้วิธีการโกงหลายรูปแบบไปพร้อม ๆ กันอย่างสลับซับซ้อนได้ การจำแนกการทุจริตคอร์รัปชันออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ ข้างต้น เพียงเพื่อช่วยอธิบายให้เห็นถึงปัญหาได้อย่างกว้างขวางและชัดเจนขึ้น ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นแบบแยกจากกันโดยสิ้นเชิง ดังที่ จรัส สุวรรณเวลา (2546 : 21) ได้อธิบายให้เข้าใจถึงความเลวร้ายในการปกครองบ้านเมือง ที่ประกอบไปด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวง การเอาพรรคพวกเข้าสวมงานตำแหน่งต่าง ๆ การเล่นพรรคพวกสร้างกลุ่มอิทธิพล และการเลือกปฏิบัติ โดยมีความสัมพันธ์กันดังนี้ 1) การเอาพรรคพวกเข้าสวมตำแหน่งการงาน (Nepotism) คนไทยเรียกว่า เด็กฝาก ได้แก่ ผู้มีอำนาจและอิทธิพลใช้อำนาจหน้าที่และอิทธิพลนำคนที่ด้อยความสามารถเข้าไปรับตำแหน่งเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล แทนที่จะพิจารณาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งตามความสามารถและความเหมาะสม การซื้อตำแหน่งเป็นสภาพเลวร้ายที่สุดของรูปแบบนี้ ที่ใช้เงินเป็นเครื่องมือเข้าสู่ตำแหน่ง เมื่อบุคคลผู้รับผิดชอบหน้าที่การงานด้อยความสามารถ การงานนั้นๆ ก็ถดถอย เจริญก้าวหน้าไม่ได้ ยิ่งประกอบกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง ประสิทธิภาพของงานก็ถดถอยเสียหาย 2) การเล่นพรรคพวกสร้างกลุ่มอิทธิพลใช้อำนาจโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย เมื่อมีการเล่นพรรคพวกเอาบุคคลเข้าสวมตำแหน่งต่าง ๆ และทำการทุจริต ก็มีการรวมตัวเป็นกลุ่มใช้อิทธิพลในกิจการต่าง ๆ (Cronyism) การกดขี่ข่มเหงผู้มีกำลังน้อย การรักษากฎหมายก็อ่อนแอ เพราะผู้รักษากฎหมายเองเข้าไปอยู่ในกลุ่มอิทธิพล แม้แต่การออกกฎหมายก็อาจมีอิทธิพลเข้าไปกำกับรายละเอียดของกฎหมาย เพื่อไม่ให้ตนเสียประโยชน์ สภาพของกลุ่มอิทธิพลมีทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ในบางกรณีก็ใช้อำนาจมืด กระทำการอุกอาจข่มขู่ผู้อื่นด้วย และ 3) การเลือกปฏิบัติ (Favoritism) เป็นการช่วยเหลือพรรคพวกให้ได้รับประโยชน์หรือไม่ถูกลงโทษ เป็นรูปแบบต่อเนื่องมาจาก nepotism และ cronyism ผู้ที่มีหน้าที่แทนที่จะกระทำตามหน้าที่อย่างตรงไปตรงมากับบุคคลและประชาชนโดยเสมอหน้ากัน อาจเลือกกระทำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่พรรคพวกของตน เลือกใช้กฎหมายเฉพาะการลงโทษผู้ที่ไม่ใช่พรรคพวกของตน หากเป็นพรรคพวกของตนกระทำผิดกฎหมาย ก็หาทางกลบเกลื่อนหรือปิดบังเสีย การหวังผลประโยชน์นี้อาจเป็นการได้รับประโยชน์โดยตรงในขณะนั้นเลย หรือเป็นผลประโยชน์โดยอ้อมในระยะเวลาต่อไปด้วย กรณีทำนองเดียวกันคือ ผู้ที่เป็นบริหารประเทศแต่กลับใช้วิธีการต่าง ๆ ดึงงบประมาณไปยังท้องถิ่นของตน เพื่อให้เป็นฐานเสียงในการเลือกตั้งของตน ก็เรียกได้ว่า เป็นการเลือกปฏิบัติอันเป็นพฤติกรรมที่ทุจริตต่อหน้าที่ในการบริหารงานพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ประกอบกันเป็นการปกครองที่เลวร้าย ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ระดับสถาบัน และระดับบริษัท นับเป็นโรคร้ายที่กัดกร่อนสังคมและเศรษฐกิจให้อ่อนแอลงซึ่งยากที่จะเยียวยา

การคอร์รัปชันในสังคมไทย

การคอร์รัปชันในสังคมไทยมีความรุนแรงที่เป็นการคอร์รัปชันในประเทศไทยถูกจัดอันดับว่า เป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันสูงสุดอยู่ในอันดับต้น ๆ ของโลกหากเปรียบเทียบกับประเทศอื่น (ทิยากร เชียงกุล, 2549 : 6) มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือประเทศที่มีอัตราการคอร์รัปชันสูง มักอยู่ในแถบเอเชีย ซึ่งแสดงว่าพฤติกรรมคอร์รัปชันมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมดั้งเดิมของแต่ละสังคมอยู่ไม่น้อย ปรากฏการณ์ที่แสดงว่าการคอร์รัปชันรุนแรงมากประการหนึ่งก็คือ การที่ทางฝ่ายราชการได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อทำการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชันขึ้นหลายหน่วย เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ

ทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นต้น ทางฝ่ายเอกชนเองก็ได้มีการรวมตัวกันต่อต้านคอร์รัปชันเกิดขึ้นเช่นกัน เช่น เครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน (คตป.) กลุ่มแนวร่วมต่อต้านคอร์รัปชันภาคเหนือ โครงการสังคมโปร่งใส องค์การเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย เครือข่ายเยาวชนต่อต้านคอร์รัปชัน (ปกรณั มณีปกรณ์, 2559 : 9)

เป็นวิถีการล่มสลายของเศรษฐกิจไทยที่เริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2539 หรือที่เรียกว่า “โรคต้มยำกุ้ง” นั้นมีสาเหตุเกิดสะสมมาหลายปี (จรัส สุวรรณเวลา, 2546 : 21) ได้แสดงความเห็นว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจาก (1) ความเลวร้ายทางการปกครองที่ประกอบด้วย การฉ้อราษฎร์บังหลวง การเอาพรรคพวกเข้าสวมตำแหน่งงานต่างๆ การเล่นพรรคพวกสร้างกลุ่มอิทธิพล และการเลือกปฏิบัติ (2) การบริหารจัดการที่ผิดพลาด เช่น การลงทุนที่ไม่คุ้มค่า การประพฤติปฏิบัติที่สิ้นเปลืองและฟุ่มเฟือย ประสิทธิภาพของงานต่ำ และการผิดวันประกันพ่วง และ (3) ปัจจัยจำเป็นพื้นฐานไม่เพียงพอ ทั้งปัจจัยทางกายภาพและทรัพยากรบุคคล ทั้งหมดนี้เป็นผลจากการขาดการปกครองที่ดีหรือธรรมาภิบาล ทั้งในส่วนของรัฐ บริษัทธุรกิจเอกชน และขององค์การมหาชน

ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ร้ายแรงที่สุดคือ คอร์รัปชัน หรือ การฉ้อราษฎร์บังหลวง ซึ่งเกิดขึ้นทั่วไปสำหรับนักการเมืองและผู้บริหารระดับสูงของหน่วยราชการต่างๆ อำนาจของนักการเมืองมีมากโดยเฉพาะการปลดหรือย้ายข้าราชการระดับสูง จึงมีการใช้อำนาจบังคับทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ข้าราชการหาผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน หรือเงินโครงการต่าง ๆ ในระยะหลัง มีการกำหนดเปอร์เซ็นต์ที่ต้องได้รับด้วย หากข้าราชการขึ้นรองลงมาไม่รวมมือก็อยู่ไม่ได้ ผู้ที่รวมมือก็คือโอกาสหาผลประโยชน์ไปด้วย กระทั่งลงไปสู่ระดับล่างลงไปอีก จนเสื่อมถอยไปทั้งระบบ การใช้จ่ายเงินของแผ่นดินซึ่งก็คือเงินของประชาชน จึงไม่ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย โครงการที่ดีแต่ไม่ได้จ่ายเงินได้ไต่ะ ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ส่วนโครงการที่ได้รับอนุมัติและเกิดขึ้นก็มีไม่น้อยที่ไม่เหมาะสมหรือไม่คุ้มค่าหรือไม่ได้ผลตามต้องการ ในระดับท้องถิ่น ก็ได้ มีการหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เพราะอำนาจไม่ได้เป็นของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ผลประโยชน์อาจเกิดขึ้นจากการใช้เงินของท้องถิ่น รวมไปถึงการเก็บภาษีเถื่อนที่ชาวบ้านหรือประชาชนไม่มีทางเลือกนอกจากต้องจ่ายให้ ในรัฐวิสาหกิจที่ผูกขาดสาธารณูปโภค ก็มีการฉ้อราษฎร์โดยการตั้งราคาค่าบริการสูงเกินควรและบังคับให้ประชาชนผู้ใช้ต้องจ่าย รายได้จากผลกำไรที่สูงแต่แทนที่จะไปสร้างความเจริญของบริการ แต่กลับนำไปตอบแทนให้กับผู้บริหารและพรรคพวกเกินควร นอกจากนี้ ในกิจการภาคเอกชนเองก็ตาม ผู้บริหารกิจการที่ดำเนินการฉ้อฉลให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนเองหรือพรรคพวก มีผลให้บริษัทหรือกิจการอ่อนแอลง อาจถึงขาดทุนหรือล้มละลายในที่สุด ดังนั้น การปกครองที่เลวร้ายจึงไม่ใช่มีเฉพาะการปกครองระดับชาติหรือเกี่ยวข้องกับนักการเมืองหรือผู้มีอำนาจเท่านั้น ยังเกิดขึ้นในการปกครองของกิจการหรือบริษัทด้วย

วิทยากร เชียงกุล (2549 : 7-8) ได้กล่าวสรุปว่า การคอร์รัปชันของนักการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อให้เกิดผลเสียหายต่อปัจจุบันและอนาคตของประเทศไทยอย่างน้อย 4 ข้อ ดังนี้ 1) ทำให้คนกลุ่มน้อยคดโกงทรัพยากรของส่วนรวมไปเป็นของตนเองอย่างผิดกฎหมายและ จริยธรรม การเมืองไม่ได้พัฒนาเป็นประชาธิปไตยแบบที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคอย่างแท้จริง 2) ทำให้เกิดการบิดเบือนการใช้ทรัพยากรของประเทศที่ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์สูงสุด เช่น มีงบประมาณการศึกษาและสาธารณสุขน้อยลง การก่อสร้างถนนหรือถาวรวัตถุต่างๆ มีคุณภาพต่ำ ต้องซ่อมแซมบ่อย อายุใช้งานน้อยกว่าที่ควรเป็น ประชาชนได้บริการคุณภาพต่ำ 3) ทำให้เกิดการผูกขาดโดยนักธุรกิจการเมืองขนาดใหญ่ ไม่ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความอ่อนแอ ความด้อยพัฒนาแล้วหลังขององค์กรทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชน และ 4) ทำให้เยาวชนและประชาชนมีค่านิยมแบบยกย่องความร่ำรวย ความสำเร็จ โดยถือว่าการโกงเพื่อให้ตนเองได้ประโยชน์ เช่น การโกงข้อสอบ การใช้อิทธิพล เล่นพวก โกงเล็กโกงน้อยต่าง ๆ เป็นเรื่องปกติที่ใคร ๆ ก็ทำกัน ทำให้ประชาชนขาดจริยธรรม ศีลธรรม คิดแต่ในเชิงแก่งแย่ง แข่งขัน เอาเปรียบกันอย่างไม่เคารพกติกา ไม่มีวินัย ไม่มีจิตสำนึกที่จะทำงานร่วมกัน กลายเป็นคนเห็นแก่ได้ที่อ่อนแอ ไร้ความภาคภูมิใจ ไร้ศักดิ์ศรี ดังนั้น การจะพัฒนาคน ชุมชน และประเทศชาติ เพื่อจะร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ เป็นไปได้ยาก

หลักแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน

หลักแนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันเป็นการที่จะแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันได้นั้นต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ประการแรก คือการสร้างค่านิยมความมีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งอยู่ในระดับปัจเจกบุคคล และประการที่สอง คือ การส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้เป็นที่ยอมรับในทุกภาคส่วนของสังคม เป็นกฎเกณฑ์กติกาของสังคมในการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี กล่าวอีกนัยหนึ่งการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ต้องเน้นทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม โดยเริ่มจากส่วนตน ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับ นอกจากจะไม่ทำการคอร์รัปชัน หรือหาประโยชน์อันมิพึงได้จากตำแหน่งหน้าที่แล้ว ยังต้องมีจิตที่เกลียดคอร์รัปชันเหมือนกับโรคภัย ซึ่งจะมีผลต่อตัวเอง และเป็นตัวอย่างของสังคม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนสังคม และประเทศชาติ เพราะมีงานวิจัยและข้อเท็จจริงออกมาว่า การที่ลูก ๆ รู้สึกเฉย ๆ และรู้สึกว่าไม่ผิดที่ทำการคอร์รัปชัน เพราะได้เห็น

ตัวอย่างของพ่อแม่ ขณะเดียวกันเรื่องของส่วนรวม ยังมีความจำเป็นเพราะทำให้เกิดสภาพที่ดี ควรทำ หรือสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ไม่ควรทำ เพราะเป็นภาพสะท้อนที่เห็นได้ชัดเจนที่จะเป็นข้ออ้าง หรือบรรทัดฐานของสังคม เพราะสภาพสังคมปัจจุบัน การที่คนมีความรู้สึกเฉย ๆ กับการคอร์รัปชัน ดิตสันบน เพราะผู้นำทางการเมือง และสังคมในระดับต่าง ๆ เป็นตัวอย่างไม่ดีในการคอร์รัปชัน ดังประโยคว่า “คอร์รัปชันทำได้ แต่ขอให้ผลงานออกมาดี” แนวทางในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ใน 2 ระดับ ดังนี้ 1) การแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันในระดับปัจเจกบุคคล ท่านประเวศ วะสี (2546 : 21) ได้อธิบาย เกี่ยวกับการปฏิรูปสังคมที่เน้น 7 เรื่อง โดยเรื่องแรก คือการสร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ คุณค่าและจิตสำนึกเป็นแกนหรือจิตวิญญาณของสังคม คน องค์กร หรือสังคม ที่ไม่มีคุณค่าและจิตสำนึกย่อมไม่มีความหมายและขาดพลังสร้างสรรค์ คุณค่าและจิตสำนึกจะส่งผลให้การพัฒนาอย่างอื่นได้ผล และการพัฒนาทุกอย่างต้องมุ่งสร้างคุณค่าและจิตสำนึกเป็นการสร้างคุณค่าและจิตสำนึกใหม่ไม่ได้หมายความว่าให้ทิ้งของดี ๆ ที่มีมาแต่เก่าก่อน อะไรที่เราควรอนุรักษ์และสร้างเสริมเพิ่มพูน แต่เราต้องสร้างคุณค่าและจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคมใหญ่ ที่เชื่อมโยงสลับซับซ้อน เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และวิกฤติได้ง่ายด้วยการกระทำของคนใดคนหนึ่ง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ที่ทุกคนในสังคมเราจะต้องสร้างความเข้าใจและจิตสำนึกของความเป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น รวมถึงสิทธิมนุษยชน การจัดระบบการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเบื้องลึกที่สุดของแต่ละคนนั้นมีพัฒนาการทางจิตวิญญาณที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งจะยังให้เกิดคุณภาพของสรรพสิ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สังคมกำลังมองหาได้แก่เรื่องจริยธรรมของคนในสังคม จริยธรรมหมายถึง ความดีงาม (virtue) ซึ่งตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า ethics ซึ่งเดิมหมายถึงประเพณี (customs) ธรรมเนียมปฏิบัติ (habitual conduct) และต่อมาได้กลายเป็นศีลธรรม (morals) ซึ่งตรงกับภาษาลาตินว่า “mores” แปลเป็นไทยหมายถึง จารีตประเพณี ส่วนจรรยาบรรณ หมายถึง กฎเกณฑ์แห่งความดีที่สมาชิกของสังคมพึงปฏิบัติซึ่งเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมนั้นเห็นว่าพฤติกรรมที่ดีงามนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดอย่างเป็นทางการเพื่อสมาชิกทุกคนจะได้ถือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่เป็นทางการ เพราะสมาชิกแต่ละคนมิได้ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมาเหมือนกัน ย่อมมีความแตกต่างกันทางค่านิยม ทักษะ และพฤติกรรม การหมั่นศึกษาอบรมทางจริยธรรมย่อมส่งผลให้คนในสังคมมีความรู้สึกด้านสิ่งที่สมควรทำ หรือไม่สมควรทำ รู้ผิดชอบชั่วดี ลดละความเห็นแก่ตัวและยกระดับความเป็นคนดีของสังคม

แม้กระทั่งในแวดวงวิชาชีพ การที่จะให้สมาชิกใหม่และสมาชิกเก่าได้รับรู้ จริยธรรมร่วมกันเพื่อเกียรตินิยม ศักดิ์ศรี ของวงการวิชาชีพ และเพื่อป้องกันการเสียหายที่เกิดขึ้นจากการประพฤติมิชอบของสมาชิก และควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้อยู่ในแนวทางที่เหมาะสม ก็ได้มีการบัญญัติ หรือออกข้อบังคับของวิชาชีพ เรียกว่า “จรรยาบรรณ” (professional ethics หรือ ethical codes) ซึ่งได้แก่ รูปแบบหนึ่งของจริยธรรมในวงการวิชาชีพ เป็นข้อกำหนดกฎเกณฑ์ให้ผู้ประกอบวิชาชีพยึดถือปฏิบัติ มีการบังคับในระดับ “พึง” คือ พึงทำอย่างนั้น พึงทำอย่างนี้ ไม่ใช่เป็นการบังคับโดยเด็ดขาด แต่ผลสัมฤทธิ์ หรือเป้าหมายของจรรยาบรรณและศักดิ์ศรีของผู้ประกอบวิชาชีพโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อคนและเพื่องานอาชีพนั้น หรือแม้แต่ในแต่ละวิชาชีพจึงได้กำหนดจรรยาบรรณมากำหนดบทบาทหน้าที่ และพฤติกรรมของสมาชิกในวงการวิชาชีพ ตัวอย่างเช่น จรรยาบรรณครู จรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาล จรรยาบรรณวิชาชีพเภสัชกรรม จรรยาบรรณวิชาชีพทันตกรรม เป็นต้น สำหรับความหมายของวิชาชีพ แตกต่างจากอาชีพทั่วไป กล่าวคือหมายถึง อาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Profession ซึ่งจากพจนานุกรมหลายฉบับจะมีความหมายใกล้เคียงกัน กล่าวคือ อาชีพหรืองานที่ต้องอาศัยวิชาความรู้ที่มีความก้าวหน้าหรือความชำนาญในระดับสูง รวมทั้งการฝึกฝนที่มีความเฉพาะเจาะจง มีผู้ให้ความหมายของวิชาชีพเพิ่มเติมว่า วิชาชีพมีความหมายอยู่ในตัวว่าต้องใช้วิชาชีพเพื่อเลี้ยงชีพ

ดังนั้นทุกคนในสังคมล้วนมีจรรยาบรรณวิชาชีพ จึงหมายถึง ประมวลความประพฤติ ข้อบังคับ มรรยาท ที่ผู้ประกอบวิชาชีพแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง ฐานะของสมาชิก ความดีงาม รวมทั้งก่อให้เกิดความสงบสุข และความเจริญในตัวคน วิชาชีพและสังคม (วริยา ชินวรรณ และกุลลาภ รัตนสังธรรม, 2546)

2) แนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันโดยใช้หลักธรรมาภิบาล หมายถึง ธรรมาภิบาล แปลจากภาษาอังกฤษว่า Good Governance เป็นศัพท์ใหม่ในวงการวิชาการที่ใช้กันมาหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีผู้ให้คำนิยามความหมายของ Good Governance ไว้หลายประการ เช่นวิธีการปกครองที่ดี การบริหารจัดการที่ดี ธรรมรัฐและธรรมราชูร์ ธรรมาภิบาล หรือบรรษัทภิบาล เป็นต้น ราชบัณฑิตยสถาน บัญญัติศัพท์นี้ขึ้นใหม่ให้เรียกว่า “วิธีการปกครองที่ดี” จะเห็นได้จากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีที่ประกาศใช้ในเรื่องนี้ ใช้คำว่า “วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” แต่คำหลังก็ไม่ติดปากวงการวิชาการอีกเช่นกัน คำที่ดูเหมือนจะใช้แพร่หลายในเวลานี้คือ “ธรรมาภิบาล” คือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้นทุกภาคของสังคม อุดม มุ่งเกษม (2545 : 7) ได้กล่าวว่า จำเป็นต้องร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระยะเฉพาะหน้า ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยต้องมีการปฏิรูป 3 ส่วน โดย 1) ภาครัฐจะต้องมีการปฏิรูปบทบาท หน้าที่ โครงสร้าง และกระบวนการทำงาน

ของภาครัฐ ให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมให้โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสมรรถภาพสูงในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน โดยเน้นการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ให้ถือประโยชน์ของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายในการทำงาน 2) ภาคเอกชนต้องมีการปฏิรูปและสนับสนุนให้ภาคธุรกิจมีจิตกาการทำงานที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ซื่อตรงเป็นธรรมต่อลูกค้า มีมาตรฐานในการให้บริการ และสามารถทำงานกับภาครัฐและภาคประชาชนอย่างราบรื่น ไว้วางใจกัน และ 3) ภาคประชาชน ต้องสร้างความตระหนักตั้งแต่ปัจเจกบุคคลถึงระดับกลุ่มประชาคมในเรื่องสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เพื่อเป็นพลังของประเทศที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจในหลักการการสร้างกลไกการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2549 : 295)

อรพินท์ สฟโชคชัย (2547) กล่าวในบทความเรื่อง “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี : แนวคิดและประสบการณ์ในภาคราชการไทย” ได้นำกรอบความคิดและค่านิยมความหมายของธรรมาภิบาล ในความหมายสากล ไปสู่ข้อสรุปในการจัดองค์ประกอบและคุณลักษณะในเชิงการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี 6 ประการ คือ 1) การมีส่วนร่วมของสาธารณชน(Public participation) 2) ความสุจริตโปร่งใส(Honesty and transparency) 3) พันธะความพร้อมรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม (Accountability) 4) ความชอบธรรมของกลไกทางการเมือง(Political legitimacy) 5) กฎเกณฑ์ที่ยุติธรรมและความชัดเจน (fair legal framework and predictability) และ 6) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล(Efficiency and effectiveness) และ ได้นำเสนอการบูรณาการธรรมาภิบาลสู่ภาคราชการ โดยกล่าวว่าในระยะแรก คณะรัฐมนตรีได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2542 แม้ว่าข้าราชการหลายส่วนเริ่มเข้าใจและคุ้นเคยกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขึ้นบ้างแล้ว แต่ผลในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมก็ยังไม่อยู่ในวงจำกัด ดังนั้น ในปี พ.ศ.2546 คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวเสีย และได้นำหลักการต่างๆ ของธรรมาภิบาลไปบรรจุไว้ในมาตรา 3/1 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และได้มีการจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งได้ประกาศใช้ในเวลาต่อมา

จึงพอสรุปได้ว่าความพยายามสร้างธรรมาภิบาลในภาคราชการของไทย คือ การกำหนดให้ส่วนราชการต่างๆ ต้องปรับปรุงวิธีการบริหารราชการ และการให้บริการสาธารณะเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ส่วนราชการพัฒนาระบบ รูปแบบ กระบวนการบริหารงานและการให้บริการสาธารณะให้มีมาตรฐานเท่าเทียมสากลและมีคุณภาพสูงขึ้น

สรุปผลการศึกษา

หลักธรรมาภิบาลกับการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในสังคมไทยเป็นสิ่งที่สำคัญในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนในระดับประเทศ การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ไม่สร้างปัญหาซ้ำซ้อนให้เกิดขึ้น การแก้ปัญหาที่ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ ๆ ขึ้นมาอีกไม่รู้จบ ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นการพัฒนาแบบธรรมาภิบาล ปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะมาจากการละเลยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดฉันทามติ เมื่อไม่เกิดฉันทามติการพัฒนาที่เกิดขึ้นจึงไม่มีความยั่งยืน เต็มไปด้วยข้อขัดแย้งเพราะสร้างความไม่พอใจสร้างความเดือดร้อนให้แก่ฝ่ายที่ได้รับผลกระทบ การประท้วงต่อต้าน ดื้อแพ่ง ก็จะเกิดขึ้น และทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นจนอาจก่อให้เกิดจลาจลภายในประเทศ ตัวอย่าง โครงการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น กันแม่น้ำยมในพื้นที่จังหวัดแพร่ ฝ่ายที่สนับสนุนการท าโครงการนี้ต้องอธิบายและตอบคำถามของประชาชนได้อย่างพอเพียงในทุกด้านทุกมิติ ตั้งแต่ผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้นผลกระทบที่เกิดกับสัตว์ป่า ต้นไม้ และทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องสูญเสียไปจากการสร้างเขื่อน ต้องอธิบายได้ว่า จะแก้ไขปัญหาและรับผิดชอบต่อผลกระทบดังกล่าวได้อย่างไร ใครบ้างที่ต้องมีส่วนในการรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม รัฐบาลมีมาตรการป้องกันสิ่งเหล่านี้เพียงพอหรือไม่ อาทิรัฐบาลรับรองได้ว่าจะดำเนินการเพื่อให้วิถีชีวิตของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบได้รับการดูแลให้ดำรงชีวิตได้มีคุณภาพที่ดีไม่น้อยกว่าเดิมหากจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต รัฐบาลมีมาตรการในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนให้ดำรงอยู่อย่างพอเพียงได้หรือไม่ ทั้งในด้านที่อยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ รัฐบาลมีการปลูกต้นไม้ขึ้นมาใหม่เพื่อทดแทนต้นไม้ที่ตายไปเป็นจำนวนมากได้อย่างพอเพียงหรือไม่ มีมาตรการอพยพสัตว์ป่าได้อย่างพอเพียงอย่างไร เป็นต้นหากรัฐบาลไม่อาจตอบคำถามและอธิบายสิ่งเหล่านี้ได้ ก็ยากที่จะเกิดฉันทามติระหว่างผู้มีส่วนได้ผลเสียและผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

จึงมองเห็นได้ว่าการทุจริตคอร์รัปชันหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวง นับว่าเป็นปัญหาสังคมที่หนักหน่วงเรื่องหนึ่งของประเทศไทย เพราะยากแก่การป้องกันและปราบปราม เนื่องจากหาข้อมูลเท็จจริงได้ค่อนข้างยาก เราอาจพบด้วยตนเองในบางเรื่องและหลายๆ เรื่องก็มีการรายงานข่าวทางสื่อมวลชน ความเสียหายโดยรวมที่เกิดขึ้นทั่วประเทศมีจำนวนแท้จริงเท่าไรย่อมไม่มีทางรู้ได้อย่างถูกต้อง ผู้ห่วงใยในอนาคตของประเทศเป็นจำนวนมากต่างก็ตระหนักว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่หลวงมาก เปรียบเทียบเหมือนมะเร็ง

ร้ายที่กำลังขยายตัวแผ่ซ่านเข้าไปในร่างกายของผู้ป่วย หากจะรักษาชีวิตไว้จะต้องใช้วิธีการรักษาที่ตรงจุด รวดเร็ว และรุนแรง หลายคนที่มีมองโลกในแง่ร้าย อาจคิดว่าคงไม่มีทางที่จะปราบคอร์รัปชันในประเทศไทยให้หมดสิ้นไปได้ เพราะคอร์รัปชันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยไปแล้ว

ที่สามารถปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งต่อมาได้ครอบคลุมถึงเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน ทำให้เกิดความเสียหายทั้งต่อ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมอย่างรุนแรง คือ ทำให้มีการเร่งรัดใช้จ่ายทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะสมบัติ งบประมาณ เป็นต้น เพื่อผลประโยชน์ระยะสั้นของนักการเมืองและพรรคพวกซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อย มากไปกว่าผลประโยชน์ระยะยาว ของประชาชนส่วนใหญ่ การเร่งรัดทำลายทรัพยากรเพื่อผลิตสินค้าและบริการแสวงหาผลกำไรสูงสุดของเอกชน ทำให้เกิดการ ทำลายสภาพแวดล้อม การขาดสมดุลในระบบนิเวศ การขาดสมดุลระหว่างเมืองกับชนบท การกระจายรายได้และทรัพยากรที่ไม่เป็น ธรรม ปัญหาความยากจน และปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น ค่านิยมที่เห็นแก่เงิน เห็นแก่การบริโภค และเห็นแก่ตัว ที่ รัฐบาลจะต้องการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันในระดับปัจเจกบุคคล คือ จะต้องสร้างความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ความ เป็นมนุษย์ทั้งของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนจัดระบบการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เปลี่ยนไป และใช้หลักธรรมาภิบาล กำหนดให้ส่วน ราชการต่างๆ ต้องปรับปรุงวิธีการบริหารราชการยุคใหม่ และการให้บริการสาธารณะเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ ดี ก็จะทำให้ปัญหาปัญหาการคอร์รัปชันลดลงและหายไปจากสังคมไทย

ดังนั้นความพอเพียงที่เกิดขึ้นในหลักธรรมาภิบาลแต่ละข้อล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่สามารถแยกแต่ละส่วน ออกจากกันได้ เหตุผลที่ต้องดำเนินการเช่นนี้ก็เพราะธรรมาภิบาลเป็นเรื่องของจริยศาสตร์ (Ethics) ซึ่งเป็นหลักการของความ ประพฤติ แต่ละสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ในสังคมไทยก็คือ มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาศึกษาประยุกต์ใช้แบบแยกส่วน และอาจเป็น เพราะในสังคมไทยให้ความสำคัญกับวิธีการทางสังคมศาสตร์กระแสหลัก เราจะเน้นในเชิงปริมาณและตีค่าหลักธรรมาภิบาลเป็น ตัวชี้วัด องค์ประกอบ ในมิติต่างๆ แบบแยกส่วนเพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาเชิงข้อเท็จจริงทางสถิติ แต่ละเลยสิ่งที่ปรากฏการณ์ รากเหง้าต้นตอหรืออาจหลงลืมไปว่าธรรมาภิบาลแต่ละข้อมีต้นกำเนิดมาจากจริยศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาแบบองค์รวม (holism) ของเป้าหมายและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความประพฤติของผู้คนในสังคม เพราะการแก้ปัญหาคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นจึง จำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้แบบองค์รวมในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกควบคู่ไปกับการ บังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ซึ่งต้องมีการแบ่งหน้าที่เพื่อประสานงานร่วมกันอย่างชัดเจนในแต่ละฝ่าย โดยยึดฝ่ายนิติธรรมเป็น เกณฑ์หลักเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และให้ฝ่ายอื่นมาเป็นเกณฑ์เสริมในเรื่องจริยธรรม ศิลธรรม วัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อให้ การแก้ปัญหาคอร์รัปชันเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นไป

บรรณานุกรม

- จรัส สุวรรณเวลา. (2546). **จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาล : บทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ มณีปกรณ์. (2549). **“ปัญหาสังคมไทย”** ในสัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และ เอกวิทย์ มณีธ. (บรรณาธิการ). **มุมมองสังคมไทย** แบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : เวลด์เทรด ประเทศไทย.
- ประเวศ วะสี. (2546). **ธรรมาภิบาลกับคอร์รัปชันในสังคมไทย**. “ระเบียบวาระแห่งชาติปฏิรูปสังคมไทย” ในชัยวัฒน์ สุรวิชัย. กรุงเทพฯ : มปท.
- สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. (2549). **รัฐประศาสนศาสตร์ : แนวคิดและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ : ธรรมกลการพิมพ์.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2549). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพฯ : บทพิการพิมพ์.
- วริยา ชินวรรณ และ กุหลาบ รัตนสัจธรรม. (2546). **จริยธรรมในวิชาชีพ การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ภาพรวมจรรยาบรรณวิชาชีพในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : มปท.
- วิทยากร เชียงกุล. (2549). **แนวทางปราบคอร์รัปชันอย่างได้ผล**. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- อุดม มุ่งเกษม. (2545). **Governance กับการพัฒนาข้าราชการ**. กรุงเทพฯ : ไอเดียแสดัวร์.